

Information om förvaltningens arbete mot välfärdsbrottslighet

Förslag till beslut

Direktionen för Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje noterar informationen till protokollet.

Ann-Sophie Holgersson
Förbundsdirektör

Sammanfattning

Direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje, KSON beslutade i ärendet Budget 2025 och verksamhetsplan 2025–2027 (2024-12-12 § 144) att arbetet kring välfärdsbrottslighet ska stärkas genom utvecklade arbetssätt och processer för uppföljning. Vidare har Price waterhouse Cooper (PwC) haft i uppdrag av kommunalförbundets förtroendevalda revisorer att genomföra en förstudie av kommunalförbundets arbete mot välfärdsbrottslighet. Ärendet Information om Förstudie välfärdsbrottslighet behandlades vid direktionens sammanträde 2025-02-13 § 11.

Ärendet redogör för förvaltningens arbete mot välfärdsbrottslighet som riktas främst mot områdena upphandling, beställning och avtal med tre inriktningar: förebygga, förhindra och upptäcka.

Förvaltningen avser att utveckla metoder och arbetssätt inom samtliga tre områden. Förstudiens slutsatser nämnd ovan, och förvaltningens bedömning är att de organisatoriska förutsättningarna för det fortsatta arbetet och samverkan i frågan behöver ses över. En samordnande funktion, i likhet med vad Region Stockholm tillskapat vid sin hälso- och sjukvårdsförvaltning, skulle kunna utgöra en tydlig förstärkning avseende såväl kapacitet som förmåga. En sådan funktion kan med fördel delas med annan förvaltning i Norrtälje kommun.

Beskrivning av ärendet

Direktionen för Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje, KSON beslutade 2024-12-12 § 144 i Budget 2025 och verksamhetsplan 2025–2027 att arbetet kring välfärdsbrottslighet ska stärkas genom utvecklade arbetssätt och processer för uppföljning av ingångna avtal avseende ekonomi och kvalitet, samt med tydliga konsekvenser och sanktioner när de inte efterföljs. Vidare beslutade kommunalförbundets förtroendevalda revisorer att ge Price waterhouse Cooper PwC i uppdrag att genomföra en förstudie av kommunalförbundets arbete mot välfärdsbrottslighet. "Förstudie välfärdsbrottslighet" överlämnades som ett informationsärende vid direktionens sammanträde 25-02-13 § 11. Vidare informerade KSONs revisorer vid direktionen sammanträde 25-02-13 § 12 om planerade revisioner för 2025 som bland annat kommer omfatta förvaltningens arbete mot välfärdsbrottslighet.

Förvaltningens arbete mot välfärdsbrott tar sin utgångspunkt i styrande dokument samt vad som framkommer i fortlöpande omvärldsbevakning, såsom nätverksträffar anordnade av SKR och Region Stockholm.

Definition

Sveriges kommuner och regioner SKR definierar att välfärdsbrottslighet är:

- När en aktör – företag, förening eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommuners och regioners välfärdssystem för egen vinning.

Avgränsningar

Förvaltningens arbete mot välfärdsbrottslighet riktas främst mot områdena upphandling, beställning och avtal. KSON hanterar årligen stora utbetalningar inom dessa områden.

Utbetalningar till enskilda och till föreningar är begränsade. Arbetet bygger på en avvägning mellan tillit och kontroll. Robusthet i kontroller kan ses som medel att upprätthålla tilliten. Upptäckt av oegentligheter och brott bedöms kunna ha en förebyggande effekt. Exempel på områden som pekas ut nationellt där det finns stora risker är personlig assistans och hemtjänst. Ett utvecklat arbete med riskbedömningar blir fortlöpande ett stöd i att identifiera inom vilka områden som KSON har störst risker.

Förvaltningens arbete mot välfärdsbrottslighet

Arbetet har tre inriktningar, förebygga, förhindra och upptäcka.

Det finns ett identifierat behov att stärka det *förebyggande* arbetet genom att utveckla och intensifiera arbetet med riskanalyser. Det

förväntas leda till en ökad medvetenheten i förvaltningen om risker och riskhantering.

Förvaltningen har påbörjat arbetet med att *förhindra* välfärdsbrottslighet genom utökade kontroller. Exempel på detta är:

- Kontroller av lokala vård och omsorgsgivares inbetalningar av skatter och avgifter. För att säkerställa kontrollerna har förvaltningen från och med 2024-10-15 en rutin för kontroll av lokala vård- och omsorgsgivares skattekonto. Abonnemang har också tecknats med Creditsafe i Sverige AB, för tillgång till kredit- och affärsinformation om KSONs leverantörer
- Säkerställa att vård och omsorgsgivare begär utdrag ur belastningsregister i enlighet med avtal och gällande lagstiftning till exempel avseende personal som arbetar med barn

För att utveckla förvaltningens förmåga att *upptäcka*, utreda och analysera välfärdsbrottslighet behöver de organisatoriska förutsättningarna ses över. PwC skriver i förstudien att förvaltningen saknar en förbundsövergripande samordningsfunktion med särskilt fokus på välfärdsbrottslighet. Region Stockholm har en sådan inrättad funktion vid sin hälso- och sjukvårdsförvaltning. En motsvarande funktion hos KSON skulle innebära en tydlig förstärkning i att kunna möta upp behov som adresseras i förstudien och i informationen från KSONs revisorer. Nya risker för välfärdsbrottslighet behöver också hanteras kopplat till omställning till ny socialtjänstlag som innebär att fler insatser ska ges utan föregående biståndsbedömning.

Förvaltningen hanterar en stor mängd data, kopplat till utförandet av vård- och omsorgsinsatser som utgör underlag för utbetalningar av ersättningar.

En förstärkning av de organisatoriska förutsättningarna i arbetet med fördjupade kontroller samt fördjupade uppföljningar förväntas öka möjligheterna att *upptäcka* välfärdsbrottslighet genom att:

- uppmärksamma och hantera fler avvikelser i utförandet av vård- och omsorgsinsatser
- uppmärksamma och hantera fler brister i vård- och omsorgsgivares rapportering av utförda insatser
- effektivisera genom att använda datadrivna lösningar.

PwC lyfter vidare i förstudien ett behov av beslutade riktlinjer som tydliggör hur arbetet ska bedrivas. Dessa riktlinjer skulle då utgöra ett komplement till redan beslutade styrdokument som har bäring på arbetet mot välfärdsbrottslighet:

- Antikorruptionspolicy
- Policy för direktupphandling av välfärdstjänster
- Attestreglemente
- KSONs internkontrollplan 2024 (2024-04-25 § 52).

Med anledning av den förstudie som PwC utfört på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har några justeringar föreslagits i Antikorruptionspolicyn till direktionen sammanträde 2025-03-13 Dnr 2025-128.

Visselblåsarfunktion

En visselblåsarfunktion kan användas för att anmäla misstankar, missförhållanden eller oegentligheter kopplat till förtroendevalda, tjänstepersoner i ledande ställning eller nyckelpersoner. KSON saknar en egen visselblåsarfunktion utan använder den som finns hos Norrtälje kommun. För att säkerställa att visselblåsarfunktionen är tillgänglig för berörda inom KSON behöver funktionen bli mer känd och informationen förtydligas.

Ekonomiska konsekvenser

Förstärkning av arbetet mot välfärdsbrottslighet genom att till exempel inrätta en särskild funktion, förutses ha förutsättningar att i stort bli självfinansierad. Förvaltningen ser också möjlighet i att undersöka förutsättningarna att dela på tjänsten och samfinansiera funktionen med Norrtälje kommun.

De ekonomiska konsekvenserna vid ett dedikerat arbete mot välfärdsbrottslighet bedöms betydande redan vid en låg andel välfärdsbrottslighet enligt SKRs definition, beaktat de volymer vård och omsorg som KSON köper. Som exempel har KSON år 2025 budgeterat 193 mnkr (avrundat) för köp av primärvård från privata utförare och 889 mnkr (avrundat) för köp av kommunal omsorg från privata utförare. Ett scenario där en liten andel av misstänkt välfärdsbrottslighet upptäckts eller förhindras, kan enligt förvaltningens bedömning leda till en inte helt obetydande summa i sammanhanget, medel som kan komma välfärden till godo på annat sätt.

Effekter för sammanhållen vård och omsorg

Ärendet bedöms inte ha några direkta effekter på sammanhållen vård och omsorg.

Barnperspektiv

Ärendet bedöms inte ha någon särskild påverkan ur ett barnperspektiv.

Förvaltningens synpunkter

Arbetet mot välfärdsbrottslighet är ett prioriterat område. Välfärdsbrottslighet utpekade som ett hot mot demokratin och tilliten till välfärdssystemen. Förvaltningen har påbörjat arbetet men ser att det behöver fortsatt utvecklas inom flera områden. Arbetet kommer sannolikt kräva utökade resurser. Förvaltningen ser att en samordnande funktion i likhet med vad Region Stockholm tillskapat vid hälso- och sjukvårdsförvaltning skulle utgöra en tydlig förstärkning. Funktion skulle med fördel kunna delas men annan förvaltning i Norrtälje kommun, till exempel socialförvaltningen.

Beslut skickas till

Region Stockholm (registrator.rlk@regionstockholm.se)
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
(registrator.hsf@regionstockholm.se)
Norrtälje kommun (kommunstyrelsen@norrtalje.se)